

Yasallık Ve Meşruiyet İkilemi Açısından Rusya'nın Ukrayna Müdahalesi Üzerine Notlar - Burak Güneş & Çağrı Emin Demirbaş



“Neredeyse tüm uluslar, uluslararası hukukun neredeyse tüm ilke ve yükümlülüklerini neredeyse her zaman yerine getirirler.” (Louis Henkin)

“Eşit haklar arasında son sözü kuvvet söyler.” (Karl Marx, 2010) -Kapital Cilt

ÖZET

24 Şubat 2022 tarihinde Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Vladimir Putin, henüz 21 Şubat günü resmi olarak tanıma kararı aldığı Donbas cumhuriyetlerinin çağrısı üzerine Ukrayna'ya yönelik "bir askeri operasyon" yürütüleceğini dünyaya ilan etmiştir. Akabinde başlayan askerî harekât uluslararası politika açısından olduğu kadar uluslararası hukuk açısından da büyük tartışmalar yaratmıştır. Putin konuşmasında başta ABD olmak üzere Batı devletlerinin Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana çeşitli askeri operasyonlarda kullanageldiği yasallık ve meşruiyet söylemlerine referans vermekte ve bunları Rusya'nın operasyonu için de kullanmaktadır. Bu yazıda Putin'in söz konusu açıklamaları referans alınarak, Rusya'nın askeri operasyon için öne sürdüğü gerekçeler hukuk felsefesinin kadim meselelerinden olan yasallık ve meşruiyet arasındaki ilişki bağlamında analiz edilmeye çalışılmaktadır.

Giriş

Sonda söyleyeceğimizi başta söylemek gerekirse şiddet, uluslararası sisteme içkin politik bir eylemdir. Günümüzde de geçmişte olduğu kadar şiddet, devletler arası ilişkilerin ayrı düşünülemez bir parçasını oluşturmaktadır. Ancak uluslararası toplumun şiddeti -en azından kuramsal olarak- yasaklamaya çalıştığı ve Birleşmiş Milletler Antlaşması ile de bunu hayata geçirdiği söylenebilir. Ne var ki bu durum, özü itibariyle şiddetin tamamen sistemin dışına çıkarılması, bir diğer ifadeyle dışsallaştırılması değil, II. Dünya Savaşı sonrası galip devletler eliyle yaratılan uluslararası sistemde belirli devletlerin tekeline ve-veya oydaşmasına bırakılması anlamına gelmiştir. Dolayısıyla Birleşmiş Milletler (BM) ("UN Charter," 1945) Şartı ile oluşturulan kuvvet kullanma ve tehdidine başvurmanın yasaklanması, devletlerin şiddete başvurmasını engellememiş, sistemi açmazlar ile dolu bir duruma sokarak, uluslararası hukuku -en azından kuvvet kullanımı konusunda- tutarsız bir öğreti haline getirmiştir. Sistemin açmaza düştüğü son örnek ise Rusya Federasyonu'nun, Ukrayna'ya başlattığı askeri kuvvet kullanma girişimidir. Zira bu müdahale, karşıt tarafların, aynı kuralları kullanarak ve aynı uluslararası hukuka atıf yaparak farklı meşruiyet

zeminleri elde etmeye çalıştıkları birçok örnekten yalnızca en güncel olanıdır.

24 Şubat 2022 Perşembe günü gerçekleşen

Rusya Federasyonu Devlet Başkanı V. Putin'in tarihe geçen konuşması, Aljazeera Haber ajansı tarafından, "Putin, İkinci Dünya

Savaşı'ndan bu yana Avrupa'da bir devletin diğerine karşı en büyük saldırısını başlatmadan önce ulusuna seslendi," şeklinde haberleştiriliyor ve Putin'in

konusması savaş ilanı olarak değerlendiriliyordu (Jazeera, 2022). Gerçekten de Rusya liderinin bu konuşması, 2008

yılında Rusya'nın Gürcistan'a ve 2014'te Kırım'a gerçekleştirdiği askeri karışma örnekleriyle karşılaştırıldığında, Ukrayna operasyonunun diğerlerinin yanında

son derece tarihsel bir kırılma anı olarak resmedilmesinde büyük pay sahibi olmuştur. Putin'in (bu yazının devam eden kısmında değinileceği üzere)

konusmasında vurguladığı noktalar, paradoksal olarak, en büyük rakibi olarak adlandırılacak Amerika Birleşik Devletleri ve NATO'nun son otuz yılda

içinde katıldığı -ya da bizatihi başlattığı- askeri operasyonlarda

kullanageldiği söylemlerin, Rusya tarafından yeniden formüle edilmesi olarak değerlendirilebilir. Başlı başına bu durum dahi uluslararası hukukun yapısına

dair soru işaretlerinin artmasının önünü açar niteliktedir.

Kimi uluslararası hukukçular normatif

sorun alanları ile alakalı konularda kesin ifadelerde bulunmayı sevmektedirler.

Başka bir deyişle hukukun belirli olduğu fikri hâkimdir. Bu görüşe göre, kural ortadadır ve benzer olaylara uygulandıkları zaman benzer sonuçlar çıkması da

doğaldır. Böylelikle hukukun belirli olmasının yanı sıra, apolitik bir düzlemde cereyan ettiği de savunulmaktadır. Yani hukuk, siyasetin bir nevi anti-tezidir.

Siyasetten ari bir hukuk anlayışı, aynı zamanda formalist bir anlayışı da beraberinde

getirmektedir. Sonuç olarak beklenti, hukukun her zaman doğruyu göstereceği ve bu doğrunun da adaleti sağlayacağı yönünde olmaktadır ki bu özellikle egemen

devletlerin oluşturduğu bir sistemde işlerlik göstermesi beklenen bir hukuk

dalı için en iyi ihtimalle iyimserlikle tanımlanabilir. Zira J. Derrida'nın (Derrida, 2005; Derrida, Ricciardi, & Yu, 2004)

isabetle tespit ettiği gibi egemen kavramı her zaman en yüce anlamına gelen "majestas"

sözcüğüyle anılmıştır. Nitekim kavramın mucidi J. Bodin'in de sözcüğü "superanus"

sözcüğünden türetmiştir (Ağaoğulları, 2015).

Şüphesiz egemenliğin egemene bahsettiği en temel erk de kural koyma yani yasama

tekeli tek başına kullanmaktır. Dolayısıyla tüm devletlerin *majestaslar* ya da *superanuslar* olarak yasa koyucu iradeler olarak buldukları bir sistemde hukukun adil, evrensel, belirli ve tutarlı olduğu görüşü hayli iddialıdır. Bu düşünce tarzı, uluslararası devletler sisteminin taşıyıcı ilkesi konumundaki egemenliğin ve bu ilke etrafında şekillenen egemen-eşitler arasındaki mücadelenin uluslararası sistem ve dolayısıyla uluslararası hukuk üzerindeki derin etkisini büyük ölçüde göz ardı etmektedir.

Westphalia ile anılan geleneksel/modern

uluslararası ilişkiler her devletin kendisini egemen olarak tanımladığı ve böylelikle

sınırları (yetki alanı) içerisinde kendisinden üstün otorite tanımadığı, dış ilişkilerinde ise diğer egemenlerle eşit ve onlardan bağımsız olduğunu ileri sürdüğü bir sistem içerisinde cereyan etmektedir. Bunun açık anlamı, kuramsal düzeyde, devlet egemenliği üzerinde konumlanan ve neyin hukuka uygun neyin hukuka aykırı olduğunu dikte edecek üstün bir otoritenin ve/veya aşkın bir ilkenin yokluğudur. Uluslararası hukuk bu bağlamda uluslararası politikaya dışsallaşmış değil, bilakis ona içsel olan ve hatta onun aracılığıyla belirlenen bir hukuksal alana tekabül eder. Dolayısıyla devletlerin mevcut uluslararası hukuka uygun davranışları kadar, aykırı davranışları da onların aynı zamanda uluslararası hukukun yapıcı birer unsuru olmalarının doğal bir sonucudur

(Shaw, 2017).

Martti Koskenniemi'nin ustalıkla ele

aldığı gibi, devletler, davranışlarını meşrulaştırırken ya insan hakları gibi aşkın ilkelere atıf yaparlar (inici yaklaşım) ya da egemen iradeyi öncelerler (çıkıcı yaklaşım). Özellikle konu "en uç siyasal" olarak tabir edilen savaşa başvurma hakkı olduğunda yasallık ve meşruiyet arasındaki ilişki daha güçlü bir biçimde vurgulanmak durumundadır (Koskenniemi,

2006). Çünkü egemenlik sıklıkla vurgulandığı gibi iki yüzü olan ve bu yönüyle ciddi çelişkiler barındıran bir kavramdır. Wendy Brown'a göre bu yönüyle egemenlik "hem tepeden tırnağa hukuktur, hem de hukuksuzluktur" (Brown, 2011). Zira aynı egemenlik devlete en üstün buyurma kudretini verirken, diğer bir yönüyle bu kudreti sınırlamak amacındadır. Kuvvet kullanma bağlamında aynı egemenlik devleti şiddete başvurma konusunda tekelleştirirken, diğer bir yönüyle bu gücü ortadan kaldırmak veya sınırlamak hedefindedir. Özetle, devletler söz konusu olan savaşa başvurma hakkı olduğunda ve bu hakları herhangi bir normatif çerçeve tarafından engellendiğinde eylemlerini yasal zeminden meşruiyet zeminine kaydırmak suretiyle temellendirmek çabasına girişmektedirler. Bu da Koskenniemi'nin yukarıda bahsettiğimiz formülasyonu dikkate alındığında, inisiyatif yaklaşımlardan çıkıcı yaklaşımlara devamlı gerçekleşen bir salınımı mecbur kılmaktadır. Kısacası, savaşı dikkate alırsak, devletler farklı meşrulaştırma söylemlerini kendi eylemleri için temel alabilirler. Tarihsel olarak değerlendirildiğinde, bu iddia, 19'uncu yüzyılın ikinci yarısı itibariyle belirgin şekilde sisteme yerleşmiş denilebilir. O zaman iradenin esas olması, ancak iradenin üzerinde konumlanan aşkın hukukun ortadan kalkması ile mümkündür. Sorumuzu yeniden formüle edersek: savaş egemen iradenin, egemen olmasının bir sonucu olarak başvurduğu bir dış politik eylem midir?

"Haklı savaş" doktrini tarihsel olarak topluluklar/halklar/uluslar/devletler arasında savaşın zorunlu bir kötülük olarak kabul edilmesinin ve dolayısıyla belirli sebeplere dayanıldığında savaşmanın bir çeşit adaleti sağlama yolu olduğunun kabulünü yansıtır (Demirbaş, 2017; Güneş, 2021). Örneğin, 16'ncı yüzyıl İspanya'sı dikkate alındığında, bir savaşın haklı olabilmesinin yegâne kuralının, sekülerleşmiş doğal hukuka uygunluğu olduğu görülecektir. Başka bir deyişle savaş ancak doğal hukukun ortaya koyduğu çerçeve içerisinde başvurulabilen bir politik yoldur. Bu yolla Avrupa toplumları yeni keşfedilen yerlerdeki varlıklarını ve bu yerlerdeki halklarla girişilecek herhangi bir savaşın haklılığını; yerli halkların doğal hukuku ihlali ile açıklayacaklardır. Bu dönemde doğal hukukun öne sürdüğü en önemli ilke ticaret hakkı olarak kabul edilmiş ve bu hakkın ihlal edilmesi, Avrupa toplumlarına haklı bir savaş sebebi

sunmuştur (Anghie, 2007).

Tarihsel akış içerisinde - kabaca

19'uncu yüzyılın ikinci yarısıyla birlikte - iradenin üzerinde konumlanan ve iradenin karar almasını kısıtlayan aşkın bir ilke olarak doğal hukukun sistemden dışlanmasıyla egemen irade tek ve yegâne kurucu ilke olarak ortaya çıkacaktır. Bu bağlamda yaşanan gelişmeler haklı savaşı (bellum justum) Hans Köchler'in ifadesiyle "yasal savaş" (bellum legale) anlayışına dönüştürecek olan adımlarla sonuçlanacaktır (Köchler, 2005). Öncelikle ortaya çıkan "egemen irade" savaşa başvurma kararını alırken artık kendisinin üzerinde konumlanan ve hiyerarşik olarak uymak zorunda olduğu -ya da başka bir deyişle hukuksal geçerliliğini ya da meşruiyet zeminini iddia etmek durumunda olduğu- aşkın bir ilkeye ihtiyaç duymamaktadır.

Savaş dış politikanın doğal bir

unsurudur ve devletler çıkarları gerektirdiğinde savaşa başvurma hakkını doğal olarak sahiplenmektedirler. Savaşa başvurma hakkının iradeden kaynaklı doğal bir hak olarak düşünülmesi, dış politikanın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmesi ve bu durumun sorgulanmaması; I. Dünya Savaşı ile değişmeye başlamıştır. Milletler Cemiyeti ile savaşın ancak belli kurallar dahilinde başvurulabilecek bir eylem olduğuna dair anlayış gündeme gelecek, Kellogg-Briand Paktı ile savaşın ulusal politikanın bir aracı olmaktan çıkarılması iradesinin kimi devletlerce gösterildiğine tanık olunacaktır (Pact, 1928). II. Dünya Savaşı sonrasında ise BM Şartı ile savaşa başvurmak, Şart'taki teknik ifadesiyle kuvvet kullanımı belirli istisnalar dışında yasaklanacaktır.

BM Şartı'nın 2'nci maddesi BM'nin

amaçlarına dair izlediği (ya da izleyeceği) ilkeleri sıralamaktadır. Bu ilkelerin temelinde devletlerin egemen eşitliği yatmaktadır. Egemen-eşitlik anlayışı beraberinde iç işlere karışmazlık ya da müdahale etmeme (*non-intervention*) ilkesini de devletlerin bir yükümlülüğü olarak ortaya çıkarmaktadır. BM Şartı'nın 2/4'üncü maddesinde formüle edildiği şekliyle; "Tüm üyeler, uluslararası ilişkilerinde gerek

herhangi bir başka devletin toprak bütünlüğüne ya da siyasal bağımsızlığa karşı, gerek Birleşmiş Milletler'in amaçları ile bağdaşmayacak herhangi bir biçimde kuvvet kullanma tehdidine ya da kuvvet kullanılmasına başvurmadan kaçınırlar." Burada dikkat çeken ana unsur, kuvvet kullanmanın yasaklanmasının yanında, kuvvet kullanma tehdidinde bulunmanın da yasaklanmış olmasıdır. Bu yasağa ilişkin ise iki ana istisna getirilmiştir: Bunların ilki BM Şartı Madde 51'de belirtilen "meşru müdafaa" hakkı, ikincisi ise BM Şartı'nın VII. Bölüm'ü çerçevesinde BM Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) uluslararası barış ve güvenliğin korunması ve sürdürülmesi adına alacağı zorlama tedbirleridir.

BM Şartı'nın getirmiş olduğu düzenlemelerle birlikte meşru/haklı savaştan, yasal savaş anlayışına geçilmesi bir yönüyle savaşın sınırlandırılması anlamına gelmekle birlikte, aslında mutlak bir yasak anlamına da gelmemektedir. İstisnalardan ilkinin oluşturan meşru müdafaa (her ne kadar devletler tarafından sıklıkla suiistimal edilse de) meşru savunmanın tarihsel olarak her zaman haklı bir gerekçe olarak kabul edildiği göz önüne alındığında doğal bir istisnadır. Diğer taraftan dönemin güç dengeleri esas alınarak oluşturulmuş olan BMGK'ye tanınan diğer istisna, küçük bir azınlığa hem yasağı delemeye hem de kuvvet kullanımından yalıtılabilme hakkı tanıyan tartışmalı bir yapı yaratmıştır. Daimî üyelerin oydaşması ya da çatışması uluslararası barış ve güvenliği neyin tehdit ettiği neyin etmediği noktasında, dolayısıyla kuvvet kullanmanın hangi durumlarda gerekli olduğunun belirlenmesinde nihai ölçüt durumuna getirilmiştir. Fakat sorun bunun daha ötesindedir. Zira devletler bu yasak ve istisnalarıyla hiçbir zaman yetinmemişler ve yasağı devamlı delmek arzusunda olmuşlardır. Tam da bu noktada yasal gelişmelerle sistemin dışına itilmiş olan meşru müdahalecilik ya da haklı savaş doktrini uluslararası ilişkilerde yeniden konum kazanmaktadır. Rusya'nın Ukrayna müdahalesini ve Putin'in açıklamalarını bu bağlamda okumak yerinde olacaktır.

-Putin, Savaş ve Uluslararası

Hukuk: Söyleme Dair Notlar-[1]

Putin'in 24 Şubat'taki büyük yankı yaratan açıklamalarına bakıldığında söz konusu bu çelişkiler açıkça görünür bir durumdadır (Putin, 2022). Zira Putin'in açıklamaları Rusya işgalini uluslararası hukuka uydurma çabasından ziyade, Batı istisnacılığına bir gönderme biçiminde de algılanabilir. Aslında Putin konuşmasında SSCB'nin dağılmasından bu yana ABD başta olmak üzere Batı ülkelerinin ve NATO'nun çeşitli kuvvet kullanımı örneklerine sıklıkla atıfta bulunarak, Rusya'nın kendi eyleminin de benzer örnekler kadar uluslararası hukuka aykırı olacağına ilişkin örtülü bir kabulde bulunmaktadır. Her ne kadar Putin çeşitli uluslararası hukuk kaynaklarına atıfla müdahalenin yasallığına ilişkin iddialar öne sürse de bunların daha çok ironik bir anlamda kullanıldığı söylenebilir. Özünde Putin'in açıklaması realizme vurgu yapmakta ve Rusya'nın ulusal çıkarlarının ve güvenliğinin her şeyin üzerinde bir öneme sahip olduğunu kalın çizgilerle ortaya koymaktadır. Diğer taraftan Putin, Rusya'nın eylemine yönelik getirilecek olan uluslararası hukuka aykırılık noktasındaki eleştirilerin de önünü almak maksadıyla, Batı'nın ve özellikle de ABD'nin uluslararası hukuku alenen ihlal ettiği örneklere göndermede bulunarak ve bu örneklerde ilgili Batı devletleri tarafından meşru gerekçe olarak öne sürülen insan hakları ihlalleri, insancıl müdahale, koruma sorumluluğu, önleyici meşru-müdafaa gibi birçok iddiayı gündeme getirerek meşruiyet devşirmeye çalışmaktadır. Bir nevi Pax-Russica (Rus Barışı) döneminin işaretini vermek istemektedir; aynı ABD'nin 2001 yılı itibariyle Pax-Americana (Amerikan Barışı) söylemiyle yapmaya çalıştığı gibi.

“SSCB'nin

çöküşünden sonra dünyanın yeniden paylaşılması fiilen başlamış ve o zamana kadar gelişmiş olan uluslararası hukuk normları (ve II. Dünya Savaşı'nın sonunda kabul edilen ve sonuçlarıyla büyük ölçüde pekişmiş olan *temel ve en önemli olanları*) kendilerini Soğuk Savaş'ın kazananları olarak ilan edenler tarafından *çiğnenmeye* başlanmıştır.” [vurgular yazarlara aittir]

Görüldüğü gibi Putin ilk olarak, Soğuk

Savaş'ın sona ermesinden bugüne Batı devletlerinin özellikle en temel uluslararası hukuk kurallarını ihlal etmeye başladığını vurgulamaktadır.

Putin'in “en temel ve en önemli kurallardan” kastı şüphesiz “egemenlik” ve

“egemen-eşitlik” kavramlarının bir gereği olan kuvvet kullanmama ya da karışmama ilkeleridir. Putin devamla bu ihlal örneklerinden en önemli olanlarını da dile getirmektedir:

“Çok uzak örneklere bakmaya gerek yoktur. İlk olarak herhangi bir *BMGK yetkisi olmaksızın* hava kuvvetleri ve füzeler kullanarak Avrupa'nın tam da merkezine, Belgrad'a kanlı bir askeri operasyon düzenlemişlerdir. Daha sonra sıra Irak, Libya ve Suriye'ye gelmiştir. Libya'ya karşı *gayrı-meşru kuvvet kullanımı*, Libya sorununa ilişkin alınan BMGK kararlarının tamamının çarpıtılması ile bir devletin tamamen yıkılmasına, kocaman bir uluslararası terörizm yatağının ortaya çıkmasına, ülkenin yıllardır devam eden bir iç savaşla bir insancıl felakete mahkûm edilmesine neden olmuştur. Yalnızca Libya'da değil, tüm bölgede yüzbinlerce, milyonlarca insanın kaderini etkileyen bu trajedi, Kuzey Afrika'dan ve Orta Doğu'dan Avrupa'ya kitlesel göç hareketlerini tetiklemiştir... Benzer bir son Suriye için de hazırlanmıştır. Batı koalisyonunun *Suriye hükümetinin rızası ve BMGK'nin yetkisi olmaksızın* yürüttükleri savaş *saldırganlıktan, müdahaleden* başka bir şey değildir. Fakat bu işgaller serisinde özel bir yere sahip olan şüphesiz ki *herhangi bir yasal zemine sahip olmayan* Irak işgalidir. Irak'ta kitle imha silahlarının varlığına ilişkin sözde güvenilir bilgi, sözde sebep olarak seçilmiştir... Genel olarak, hemen her yerde, Batı'nın kendi düzenini kurmaya çalıştığı dünyanın her bölgesinde sonuç kanlı, iyileşmeyen yaraların olduğu, aşırılıkçılık ve terörizm ülserleridir. Tüm bu söylediklerim en korkunçları olmakla birlikte *uluslararası hukukun hiçe sayıldığı yegâne örnekler de değildir.*”

Putin 1999 Kosova, 2003 Irak, 2011 Libya ve Suriye örneklerine işaret etmekte ve bu örneklerde gerçekleştirilen müdahalelerin yasadışılığını ve gayrı-meşruluğunu özellikle vurgulamaktadır. Bilindiği gibi Kosova, Irak ve Suriye örneklerinde BMGK'nin yetkilendirmesi olmaksızın askeri müdahale araçları devreye sokulmuştur.[2] Libya örneğinde ise Rusya ve Çin'in çekimser kalması sonucu 1973 sayılı BMGK kararı ile yetkilendirilen müdahale, Putin'in açıklamasında da vurguladığı gibi, yetki sınırlarını aşarak Kaddafi rejiminin devrilmesine ve Libya'nın kaotik bir yapıya dönüşmesine neden

olmuştur. Yukarıda da ifade edildiği gibi Putin'in uluslararası hukuk ihlallerine yönelik bu güçlü vurguları Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik askeri hareketinin da en fazla bunlar kadar uluslararası hukuka aykırı olacağına yönelik bir kabulü zımnen yansıtmaktadır.

Bu açıklamalarından sonra Putin, Rusya'nın müdahalesinin meşru gerekçelerini ve uluslararası hukuk dayanaklarını ortaya koymaktadır:

“Tüm bunlara katlanmak basitçe imkansızdır. Orada yaşayan ve yalnızca Rusya'ya güvenen, yalnızca bizden umut bekleyen milyonlarca insana karşı gerçekleştirilen soykırımın, bu kâbusun ivedilikle sona erdirilmesi gerekmektedir. Donbas Halk Cumhuriyeti'ni tanıma kararı almamızın temel nedeni insanların bu özlemleri, hisleri ve acılarıdır... Önde gelen NATO ülkeleri, kendi amaçlarına ulaşmak için Ukrayna'daki neo-Nazileri ve aşırılıkçı milliyetçileri her yönden desteklemekte ve bu durum da Kırım ve Sivastopoluların özgür seçimlerini yapmalarını, Rusya ile yeniden birleşmelerini engellemektedir... Donbas halk cumhuriyetleri yardım için Rusya'ya yüzünü dönmüşlerdir... Bu bağlamda, BM Şartı'nın 7. Bölümü Madde 51 ile uyumlu olarak, Rusya Federasyon Konseyi'nin yetkisi ve Donetsk Halk Cumhuriyeti ve Luhansk Halk Cumhuriyeti ile bu yıl 22 Şubat'ta Federal Meclis tarafından imza edilen karşılıklı yardım ve dostluk anlaşmalarının gereği olarak özel bir askeri operasyon yürütülmesine karar vermiş bulunuyorum.”

Putin'in bu açıklaması birçok meşruiyet ve yasallık iddiasını içerisinde barındırmakla birlikte, buradaki en temel iddia davetle müdahale (*intervention by invitation*) olarak anılan ve tartışmalı olmakla birlikte uluslararası hukukta yasallığı kabul edilebilen bir müdahale biçimidir.[\[3\]](#) İlgili hükümetin daveti üzerine örneğin bir ayaklanmayı bastırmak adına başka devlet ya da devletler tarafından ilgili ülke toprağına askeri müdahalede bulunulması yasal olacaktır (Shaw, 2017). Putin, bağımsızlıkları Rusya Federasyonu tarafından tanınan Donbas cumhuriyetleri olarak anılan Donetsk Halk

Cumhuriyeti ve Luhansk Halk Cumhuriyeti'nin yardım çağrısı üzerine askeri operasyonlara başlandığını iddia etmektedir (Dasha Litvinova, 2022). Fakat Rusya'nın müdahalesinin davetle müdahale kabul edilebilmesi en az iki açıdan mümkün görünmemektedir. Birincisi anılan bölgelerin Ukrayna'nın bir parçası olması ve dolayısıyla böyle bir müdahalenin ancak Ukrayna devletinin davetiyle gerçekleştirilebilecek olmasıdır. İkincisi ve daha önemlisi ise Rusya'nın askeri karışmasının/müdahalesinin bu bölgelerin de ötesine geçerek ülkenin tamamına yönelik bir saldırıya dönüşmüş olmasıdır.

Stanford Üniversitesi Uluslararası Hukuk

Profesörü Allen Weiner de kendisiyle yapılan röportajda, Rusya'nın ayrılıkçı Donetsk Halk Cumhuriyeti

ve Luhansk Halk Cumhuriyetleri'ni ve hükümetlerini tanımasının hukuka aykırı olduğunu, çünkü, uluslararası hukukun yerleşik kuralları dikkate alındığında, devlet olmak ve tanınmak kriterlerinin bu iki örnekte geçerli olmadığını söylemektedir (Driscoll, 2022). Bu yüzden

bu iki cumhuriyet uluslararası hukukça devlet olarak tanınamayacak, bu iki yapının devlet olarak tanınması ise Ukrayna'nın iç işlerine hukuksuz müdahale anlamına gelecektir. Böylelikle bu iki yapının davet usulü ile Rusya ordusunu çağırması mümkün değildir.

Fakat Putin bu temel yasallık iddiasının

ötesine geçerek Kiev rejiminin soykırım faaliyetlerinde bulunduğu yönünde bir suçlamayla Rusya'nın müdahalesine bir meşruiyet zemini kazandırmaya da çalışmaktadır:

"Bu operasyonun amacı Kiev rejiminin 8 yıldır sürdürmekte olduğu soykırım ve zorbalığa maruz bırakılan insanları korumaktır. Ve bunun için Ukrayna'nın denazifikasyonu [Nazilerden temizlenmesi] ve silahsızlandırılması ve içinde Rusya Federasyonu vatandaşlarının da bulunduğu sivillere karşı gerçekleştirilen sayısız kanlı suçu işleyenleri adalet önüne getirmek için çabalamalıyız."

Görüldüğü gibi Putin, müdahaleyi

soykırım ve zorbalığa maruz bırakılan insanları korumak ve ülkeyi Nazilerden temizlemek gibi amaçlar öne sürerek meşru gerekçelerle donatmakta, bir diğer ifadeyle haklı savaş argümanına yaslanmaktadır. Bu kavramlar Putin tarafından, hiç şüphesiz, özellikle Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra uluslararası hukukun önemli tartışma maddelerinden biri haline gelen insancıl müdahale ve bu kavramın geliştirilmiş biçimi olan koruma sorumluluğu çerçevesinde kullanılmaktadır. 1990'lı yıllardan beri meşruiyeti iddia edilen ve özellikle de yasalığı bulunmayan birçok örnekte müdahalelerin insancıl gerekçelerle gerçekleştirdiği argümanı, özellikle, Batı devletleri tarafından kullanılmıştır. Putin'in de özellikle altını çizmiş olduğu Kosova örneğinde benimsenmiş olan "yasal olmayan fakat meşru" (*illegal but legitimate*) kavramını da bu noktada hatırlamak gerekmektedir. Zira bu örnekte Rusya'nın vetosu sebebiyle BMGK'den bir yetkilendirme kararı sağlanamayınca, NATO üzerinden gerçekleştirilen askeri müdahale insan haklarını korumak maksadıyla gerçekleştirildiği için yasal olmayan fakat meşru bir müdahale olarak lanse edilmiştir.

İnsancıl müdahale kavramı yoğun ve kitlesel ölümlerin, ciddi insan hakkı ya da insancıl hukuk ihlallerinin olduğu ülkelere yönelik "yasal olanı aşabilecek bir meşruiyet" zemini üretilmesine olanak sağlayabilen bir müdahale biçimidir. (Elbette "insancıl müdahale" kavramı, kolonyal geçmişi hatırlattığı ve büyük güçlerin sistem içerisindeki tek taraflı kuvvet kullanımına hukuksal kılıf oluşturabileceği endişelerinden dolayı, devletler sistemi üyelerinin büyük çoğunluğunun rızasını bulamamış ve pozitif hukuk kuralı haline dönüşememiştir.)

Egemenlik ilkesine bağlı devletlerin, insancıl müdahale ile egemenliklerinin zedeleneceği endişesini gidermek için 2001 yılında bir çalışma gerçekleşmiş ve "Koruma Sorumluluğu Doktrini" ortaya [atılmıştır](#). Buna göre devletler, egemen olmalarından ötürü, vatandaşlarını korumakla yükümlüdürler. Ayrıca devletler, vatandaşlarına karşı savaş suçu, soykırım suçu, insanlığa karşı suç

vb. faaliyetlerde bulunamazlar. Böylesine bir durumun varlığı, devletlerin vatandaşlarını koruma sorumluluğunu yerine getiremediği anlamına gelir ve sorumluluk (belli koşullar dahilinde) uluslararası topluma geçer. En son Libya'ya yönelik gerçekleşen ve BM Güvenlik Konseyi'nin aldığı (1970 ve kuvvet kullanmayı da içeren 1973 sayılı kararlar) yetkilendirme kararları uyarınca icra edilen operasyonların hukuksal temeli, "Koruma Sorumluluğu Doktrini" çerçevesinde şekillenmiştir.

Fakat hemen belirtmelidir ki bugüne kadar ne insancıl müdahale ne de koruma sorumluluğu yasal bir zemine kavuşmuştur.

Koruma sorumluluğu açısından önemli adımlardan bir tanesi olan 2005 yılındaki BM Dünya Zirvesi'nde koruma sorumluluğunun uygulanabilmesi BMGK'nin yetkilendirmesine tabi kılınmıştır. Dolayısıyla BMGK yetkilendirmesi olmaksızın herhangi bir müdahalenin insancıl ya da koruma sorumluluğu bağlamında iddia edilmesi müdahaleye yasal bir zemin yaratmayacaktır. Burada asıl önemli olan nokta yasallıktan ziyade meşruiyet iddialarıdır. Yukarıda da ifade edildiği gibi Putin, Batılı öncüllerinin örneklerine de referansla benzer argümanları kuşanarak müdahaleye meşruiyet kılıfı giydirmeye çalışmaktadır. Nitekim Putin 2008 Osetya müdahalesi sırasında Koruma Sorumluluğu argümanını öne sürmüş (Evans, 2008) ve 2014 Kırım işgal ve ilhakı sırasında ise Kırım halkının korunması gerekliliğini [gerekçe göstermiştir](#).

Putin'in askeri müdahalenin yasallığı ve meşruiyetine yönelik diğer bir argümanı ise self-determinasyon hakkıdır:

"II. Dünya Savaşı'nın sonuçları kadar halkımızın Nazizme karşı mücadelede yaptıkları fedakarlıklar da kutsaldır. Fakat bu ... BM Şartı'nın 1. Maddesinde ifadesini bulan ulusların self-determinasyon hakkını ortadan kaldırmaz. Ne SSCB'nin kuruluşu boyunca ne de II. Dünya Savaşı sonrasında modern Ukrayna'nın bir parçası olan belirli topraklar üzerinde yaşayan insanlara kendi hayatlarını nasıl düzenlemek istediklerinin kimse tarafından sorulmadığını hatırlatmama izin veriniz. Politikamız herkesin bağımsız bir biçimde kendi

geleceklerini ve çocuklarının geleceklerini seçme özgürlüklerinin bulunduğu bir özgürlük anlayışına dayalıdır. Ve önemle belirtmek isteriz ki bu hak, seçme hakkı günümüz Ukrayna toprakları üzerinde yaşayan tüm halklar ve bunu isteyen herkes tarafından kullanılabilir”.

Yukarıda da ifade edildiği gibi Rusya henüz 21 Şubat 2022 tarihinde bağımsızlıklarını tanıdığı Donetsk ve Luhansk cumhuriyetlerinin self-determinasyon hakkını gündeme getirmekte (News, 2022) ve buradan yola çıkarak, tıpkı Kırım örneğinde yaşandığı gibi, bu cumhuriyetlerin halklarının Rusya Federasyonu ile birleşebileceklerini ima etmektedir. Yine yukarıda yer verildiği üzere bu cumhuriyetlerin çağrısı üzerine davetle müdahale ya da insancıl müdahale argümanlarını ileri sürmektedir.

Harvard Uluslararası Hukuk Profesörleri G. Blum ve N. K. Modirzadeh'in de belirttikleri gibi self-determinasyon hakkı uluslararası hukukun temel haklarından biri olduğundan Ukrayna'daki herhangi bir etnik azınlığın kendi siyasi statüsüne karar vermesi mümkündür (Neal, 2022). Fakat buradaki en temel sorun uluslararası hukukta bu hakkın tek taraflı olarak kullanılması, bir diğer ifadeyle bir devletten ayrılarak başka bir devlet meydana getirilmesinin genel bir yasak olarak kabul edilmesidir. Aksine uluslararası hukuk devletlerin toprak bütünlüklerini korumaktadır. Diğer taraftan Blum ve Modirzadeh'e göre “yalnızca ilgili azınlığın devam eden baskıya ve boyun eğdirmeye maruz bırakıldığı ve “iç self-determinasyon” dışında başka bir seçeneğin bulunmadığı en uç örneklerde kullanılabilen bir “onarıcı ayrılma” (*remedial secession*) uluslararası hukukça tanınmaktadır. Putin'in soykırım iddialarında bulunmasına rağmen bölgeye ilişkin böyle bir verinin doğrulanamaması şimdilik bu iddiaları kuşku ve asılsız kılmaktadır.

Diğer taraftan Putin'in de özellikle vurguladığı Kosova örneği, çelişkileri göstermesi bakımından dikkate değerdir. Rusya, 2008 yılında bağımsızlığını tek taraflı bir deklarasyon ile elde eden Kosova'ya dair söyleminde, bağımsızlığın kabul edilmesinin bir gelenek

yaratabileceğini ve dünyanın farklı coğrafyalarında bu tarz hareketlerin artabileceğini söylemiştir. Çünkü uluslararası hukukun yerleşik kurallarından birisi “devletlerin toprak bütünlüğü” ilkesidir. Kosova'nın tek taraflı bağımsızlığı bu ilkeyi ihlal etmekte, önü alnamaz bir sürecin fitilini ateşleme ihtimalini bağrında taşımaktadır. Söz konusu duruma dair Uluslararası Adalet Divanı'nın almış olduğu karar ayrıca önemlidir. Zira Kosova'nın 2008 yılında tek taraflı olarak yapmış olduğu bağımsızlık ilanı, 2010 yılında Uluslararası Adalet Divanı tarafından alınan danışma görüşüyle hukuk dışı ilan edilmemiştir. Aksine bu kararda egemen devletleri incitmemek için konunun etrafından dolanıldığı izlenimi oluşmuştur. Zira [Mahkeme kararında](#), tek taraflı bağımsızlık ilanlarının uluslararası hukuku ihlal ettiğine dair yerleşik bir kuralın olmadığına hükmetmiştir;

“Halihazırda belirtilen nedenlerle Mahkeme, genel uluslararası hukukun, bağımsızlık beyanlarına ilişkin uygulanabilir bir yasaklama içermediği kanaatindedir. Buna göre, 17 Şubat 2008 tarihli bağımsızlık ilanının genel uluslararası hukuku ihlal etmediği sonucuna varmıştır.”

Bu tutum ABD ve müttefiklerinin Kosova'nın bağımsızlığı konusunda Rusya'nın ileri sürdüğü endişelerin halefinde, bu bağımsızlığın bir gelenek yaratmayacağı ve bunun *sui generis* bir örnek olduğu söylemini ortaya çıkarmıştır (Council, 2008). 2008 yılında hukuksal argümanlar açısından farklı kamplarda yer alan Rusya ve ABD, 2022 yılında -paradoksal olarak- 2008 yılındaki karşıt söylemlerine sarılmış görünmektedirler. Şüphesiz bu örnek uluslararası hukukun kuraldan ziyade uluslararası politikaya bağımlı olan yapısına önemli örneklerden bir diğerini oluşturmaktadır.

Putin'in konuşmasında dikkat çeken ve önemle üzerinde durulması gereken bir başka husus ise “meşru müdafaa hakkına” dair olanlardır:

“...Bizi ciddi kaygı ve endişeye sürükleyen Batılı sorumsuz politikacıların ülkemize

yönelik kabaca ve teklifsizce yıldan yıla, adım adım yarattığı temel tehditler hakkında konuşuyoruz. NATO bloğunun doğuya doğru genişlemesini, askeri tesislerini Rusya sınırlarının yakınlarına getirmesini kastediyorum.

Çok iyi bilinir

ki 30 yıldır sabırla ve ısrarla Avrupa'da bölünmez ve eşit güvenlik ilkeleri üzerine önde gelen NATO ülkeleri antlaşmaya varmaya çalışıyoruz. Tekliflerimize cevap olarak Kuzey Atlantik İttifakı tüm kınama ve endişelerimize rağmen düzenli olarak genişlerken biz düzenli bir biçimde yalanlar ve aldatmayla ya da baskı ve şantaj girişimleri ile karşılaşyoruz. Askeri makine hareket ediyor, tekrar ediyorum, sınırlarımızın başucuna geliyor ... planlarımız içerisinde Ukrayna topraklarının işgali bulunmamaktadır... Tekrar ediyorum, eylemlerimiz bize yönelen tehditlere karşı ve *bugün gerçekleşmekte olandan bile daha büyük bir felakete karşı meşru-müdafaadır*".

Putin bu ifadeleriyle, yasal olmayan

saldırı fiilini değil, meşru olan savunma fiilini işlediğinin altını

çizmektedir. Fakat buradaki meşru-savunma vurgusu, birazdan ele alınacağı üzere

BM Şartı'nda sınırları çizilen yasal çerçeveye değil, özellikle ABD'nin 11

Eylül sonrası Bush Doktrini ile öne sürdüğü "ön-alıcı meşru müdafaa" (*pre-emptive self-defence*) hakkı

çerçevesindedir. Bu noktada ilk olarak meşru-müdafaa hakkını hatırlatmakta

fayda bulunmaktadır. BM Şartı'nın 51'inci maddesine göre; "Bu Antlaşma'nın

hiçbir hükmü, Birleşmiş Milletler üyelerinden birinin silahlı bir saldırıya

hedef olması halinde, Güvenlik Konseyi uluslararası barış ve güvenliğin

korunması için gerekli önlemleri alıncaya dek, bu üyenin doğal olan bireysel ya

da ortak meşru savunma hakkına hanel getirmez."

Madde metninde dikkati çeken ilk unsur,

meşru müdafaa hakkının kullanılabilmesi için bir "silahlı saldırı"nın

gerçekleşmesi olgusudur. Silahlı saldırıda bulunan devlet, silahlı saldırıda

bulunan devlete karşı yasal ve meşru şekilde mukabele edebilir. Peki silahlı

saldırı ne demektir? Bunun için 1974 tarihli BM Genel Kurulu ["Saldırının](#)

Tanımı” Kararına kulak vermekte fayda var. İlgili maddeye göre [Türkçesi için bk. (Kaya, 2015)] “Saldırı, bir devletin diğer bir devletin egemenliğine, ülke bütünlüğüne veya siyasi bağımsızlığına karşı veya işbu tanımda belirtildiği üzere, Birleşmiş Milletler Antlaşması ile bağdaşmayan diğer herhangi bir tarzda silahlı kuvvet kullanılmasıdır.” İlgili kararın 3’üncü maddesinde ise “Savaş ilan edilmiş olsun ya da olmasın, aşağıdaki fiillerin herhangi birisi 2’nci madde hükümlerine tabi ve ona uygun şekilde saldırı fiili niteliği taşır,” denilerek, saldırı fiilleri sayılmaktadır. Hangi durumlarda bir devlet saldırı fiilini ve dolayısıyla kuvvet kullanma yasağını ihlal etmiş olur? Daha da önemlisi saldırı fiilini işlediği karşı devlete, o devletin “meşru müdafaa” hakkını kullanması için temel oluşturmuş olur? Bunun cevabını (Uluslararası Adalet Divanı’nın ilgili davalarda uyguladığı testler saklı kalmak kaydıyla) 3’üncü maddenin alt fıkralarında görmekteyiz. Örneğin m. 3/a’ya göre “Bir devletin silahlı kuvvetlerinin diğer bir devleti istila etmesi veya ona hücum etmesi veya ne kadar geçici olursa olsun, böyle bir istiladan veya hücumdan ileri gelen herhangi bir askeri işgal veya kuvvet yoluyla başka bir devletin ülkesinin veya bir bölümünün ilhakı;” ilk ve belki de en önemli saldırı fiili tanımıdır. Ancak dikkatlerden kaçan bir husus daha vardır. O da ilgili belgenin 3/f maddesidir. Bu madde, devam eden çatışma ortamında Rusya ve Ukrayna dışındaki devletlerin hukuksal sorumluluklarının tespitinde önemli bir rol oynayabilir.

İlgili madde saldırı fiilini şu şekilde tanımlamaktadır: “Ülkesini başka bir Devletin emrine veren bir devletin, ülkesinin o devlet tarafından üçüncü bir devlete karşı saldırı amacıyla kullanılmasına izin vermesi.” Bu da akıllara Belarus’u getirmektedir. Zira Belarus (Mut, 2002), Rusya’nın gerçekleştirdiği operasyonlarda ülkesini, üçüncü bir devlet olan Ukrayna’ya karşı saldırılarda kullanmaktadır. Böylelikle Belarus saldırı fiilini işlemekte ve Ukrayna’nın Belarus’a karşı meşru müdafaa hakkı doğmaktadır. Peki Putin’in söz konusu açıklamasını nasıl değerlendirmek gerekmektedir?

Devletler, kendilerine karşı bir silahlı saldırı gerçekleşmeden de meşru müdafaa haklarını kullanabildiklerini zaman

zaman ileri sürmektedirler. Gerçekten de literatürde, Caroline olayına atfen, kısıtlı da olsa, bu tarz bir hakkın olduğu kabul edilmektedir (Miller, 1934). Ani, üstesinden gelinemeyecek ve başka çareye yer bırakmayan bir durumda devletler, silahlı saldırı fiilen gerçekleşmemiş olsa da silahlı saldırının gerçekleştiğini kabul eder ve meşru savunma adına ilk hareketi gerçekleştirir. Ancak George W. Bush, 11 Eylül olaylarından sonra terörizme karşı açtığı savaşta, literatürde yeri olmayan “önleyici saldırı” (preventive strike) doktrinini, “ön alıcı meşru müdafaa” (*pre-emptive self-defence*) olarak lanse etmiş ve ABD’nin tek taraflı kuvvet kullanma girişimlerini meşrulaştırmaya çalışmıştır. Rusya’nın da benzer argümanlara sarılması, son olaylar çerçevesinde düşünüldüğünde, uluslararası hukuk kuramının çelişkili yapısını ortaya koyar nitelikte olsa gerekir.

SONUÇ

Genel olarak değerlendirmek gerekirse, şüphesiz, Putin’in, ABD ve genel olarak Batı’nın uluslararası hukuk ihlallerini işaret etmesi, Rusya’nın da aynı ihlalleri gerçekleştirmesine yasal ya da meşru bir zemin yaratmayacaktır. Zira uluslararası hukuka uygunluk ilgili uluslararası hukuk kaynaklarının kuvvet kullanımına ilişkin yasağı çerçevesinde; meşruiyet iddiaları ise savaşa başvurmanın insan ölümlerine, yıkıma ve acılara yol açması bağlamında değerlendirilmelidir. Fakat Rusya’nın Kırım örneği dahil olmak üzere aleni uluslararası hukuk ihlallerine yönelik uluslararası toplum tepkileri, Batı’nın özellikle 1990’lı yıllardan bu yana gerçekleştirdiği ve bundan sonrasında gerçekleştirebileceği müdahalelerin de uluslararası hukuk ihlali olduğu/olacağı gerçeğini gölgelememelidir.

Özellikle otoriter/totaliter Doğu -

demokratik/insancıl Batı gibi suni ayrımlar yaratılarak Batı müdahaleciliğine ahlaki/insancıl kılıflar giydirilirken, Doğu müdahaleciliğinin şeytanlaştırılması ciddi bir çelişkidir ve uluslararası sistem ve onun temel sütunlarını oluşturan *jus cogens* kurallar açısından ciddi tehlikeler barındırmaktadır. İncelediğimiz

güncel örnekte de görüldüğü gibi Batı'nın özellikle SSCB'nin yıkılmasından sonra benimsediği yasallık üzerinde konumlanabilen meşru müdahalecilik iddiaları, Rusya tarafından da kullanılabilir. Daha da önemlisi buna gücü yeten ve cesaret edebilen başka devletlerin de bu yola başvurabilmesini önleyecek bir uluslararası hukuki mekanizmanın bulunmamasıdır. Mevcut haliyle uluslararası hukuk, uluslararası politika aracılığıyla belirlenen, uluslararası politikanın dengelerine göre şekillenen ve etkinliği de yine uluslararası politikaya bağımlı olan bir yapıdadır. Devletler çıkarlarının gerektirdiği eylemi gerçekleştirme güç ve kapasitesine sahip olduklarında uluslararası hukuku ihlal etmekten çekinmedikleri gibi eylemlerine yasa-üstü bir meşruiyet kılıfı da örmektedirler.

Tüm bu yazılardan çıkan sonuç, hukukun esnekliği olsa gerek. Zira pozitif hukuk kuralları farklı devletlerce farklı şekillerde yorumlanabilmekte, belli şekillerde bypass edilebilmekte ve hukuk farklı kalıplara sokulabilmektedir. Bu yüzden hukukta kesinlik, tutarlılık ve öngörülebilirlik her zaman gerçekçi bir beklenti olamamaktadır. Bunda "egemenlik" ilkesinin halen en üst düzenleyici ilke olmasının payı büyüktür. Böylelikle doğrunun izi sürülürken uluslararası hukuk kuramının tezatlar ve ikili karşıtlıklar üzerine kurulduğunu aklımızda tutmamız sağlıklı sonuçlar için önemli olacaktır. Elbette bu bizi bir nevi nihilizme de götürmemelidir. Sadece şu gerçeği tüm çıplaklığı ile ortaya koymak gerekmektedir: ulusal çıkarların bu denli kritik olduğu bir hukuk dalında, hukukun üstünlüğü ya da hukukun egemenliği (*rule of law*) üzerinden kesin yargılarda bulunabilmek mümkün değildir. Zira hak eşitliği bağlamında egemen ve eşit olan devletler arasındaki ihtilaflarda sonuç, siyasal gücün mutlak zaferidir (detaylı bir inceleme için bkz.(Polat, 1999)). Söz konusu zafer; yasal olanın güncel ve meşru yorumunu da belirleyecektir. Sonuç olarak devletlerin "egemen hakları" sistemin hem hastalığı hem de ilacı olarak görülebilir. İlacıdır; zira IIDS'ndan bu yana BM sistemi her türlü aksaklık ve noksanlıklarına rağmen sürdürülebilmiştir. Daha fazla sürdürülebilmesinin yegâne teminatı ise devletlerin hiç değilse bu sistemin temel sütunları olan en temel uluslararası hukuk kurallarına, yani kuvvet kullanma yasağına ve karışmazlık ilkesine uygun hareket etmeleridir. Hastalığıdır; çünkü egemen gücün konumlandığı yerde hukuk egemenin iradesinin bir yansımasından başka bir şey değildir.

KAYNAKÇA

Ağaoğulları, M. A. (2015). Halk ya da Ulus Egemenliğinin Kurumsal Temelleri Üzerine Birkaç Düşünce. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 41(1), 131-152.

Anghie, A. (2007). *Imperialism, Sovereignty and the Making of International Law*: Cambridge University Press.

Brown, W. (2011). *Yükselen Duvarlar, Zayıflayan Egemenlik* (E. Ayhan, Trans.). İstanbul: Metis Yayınları.

Council, U. S. (2008). Press Release: Security Council Meets In Emergency Session Following Kosovo's Declaration Of Independence, With Members Sharply Divided On Issue [Press release]. Retrieved from <https://www.un.org/press/en/2008/sc9252.doc.htm>

Dasha Litvinova, Y. K. a. J. H. (2022). Rebels ask Russia for military help in eastern Ukraine. Retrieved from <https://www.theweek.in/wire-updates/international/2022/02/24/fgn8-ukraine-rebel-s-russia-ld-help.html>

Demirbaş, Ç. E. (2017). Haklı Savaş Öğretisinin Fikri Temelleri Üzerine Bir İnceleme. *Ataturk University Journal of Economics & Administrative Sciences*, 31(4).

Derrida, J. (2005). *Rogues: Two Essays on Reason*. Stanford University Press: Stanford

Derrida, J., Ricciardi, A., & Yu, C. (2004). The Majesty of the Present. *New German Critique*(91), 17-40. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/3211120>

Driscoll, S. (2022). Stanford's Allen Weiner on the Russian Invasion of Ukraine. Retrieved from <https://law.stanford.edu/2022/02/24/stanfords-allen-weiner-on-the-russian-invasion-of-ukraine/>

Evans, G. (2008). Russia and the 'Responsibility to Protect'. Retrieved from <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/caucasus/russianorth-caucasus/russia-and-responsibility-protect>

Güneş, B. (2021). Egemenlik ve İnsancıl Müdahale: Çelişkili Bir Kuram Olarak Uluslararası Hukuk. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 10(1), 31-58.

Jazeera, A. (2022). 'No other option': Excerpts of Putin's speech declaring war. Retrieved from <https://www.aljazeera.com/news/2022/2/24/putins-speech-declaring-war-on-ukraine-translated-excerpts>

Kaya, İ. (2015). *Uluslararası Hukukta Temel Belgeler*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Koskeniemi, M. (2006). *From Apology to Utopia: The Structure of International Legal Argument*: Cambridge University Press.

Köchler, H. (2005). Küresel Adalet mi? Küresel İntikam mı? (Erdem Denk ve Funda Keskin, Çev.). İstanbul: Alkım Yayınevi.

Marx, K. (2010). *Kapital Cilt-1* (N. S. Mehmet Selik, Trans.). İstanbul: Yordam Kitabevi.

Miller, H. (1934). British-American Diplomacy: The Caroline Case. Retrieved from https://avalon.law.yale.edu/19th_century/br-1842d.asp

Mut, G. (2002). Rusya Ukrayna savaşındaki kritik ülke! Putin Belarus üzerinde nasıl hâkimiyet kurdu? Retrieved from <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/rusya-ukrayna-savasindaki-kritik-ulke-putin-belarus-uzerinde-nasil-hakimiyet-kurdu-42011083>

Neal, J. (2022). <https://today.law.harvard.edu/the-ukraine-conflict-and-international-law/>. Retrieved from <https://today.law.harvard.edu/the-ukraine-conflict-and-international-law/>

News. (2022). Russia recognizes independence of Ukraine separatist regions. Retrieved from <https://www.dw.com/en/russia-recognizes-independence-of-ukraine-separatist-regions/a-60861963>

Treaty between the United States and other Powers providing for the renunciation of war as an instrument of national policy, (1928).

Polat, N. (1999). *Ahlak, Siyaset, Şiddet: Bir Kuram Olarak Uluslararası Hukuk*. İstanbul: Kızılçelebi.

Putin, V. (2022). Full text: Putin's declaration of war on Ukraine. Retrieved from <https://www.spectator.co.uk/article/full-text-putin-s-declaration-of-war-on-ukraine>

Shaw, M. N. (2017). *International Law*: Cambridge University Press.

UN Charter,
(1945).

[1] Vladimir Putin'in ilgili konuşması Spectator'ın ayın gün yapılan İngilizce çevirisinden tarafımızca Türkçe'ye aktarılmıştır.

[2] Özellikle NATO'nun 1999 yılında gerçekleştirdiği Kosova müdahalesi, BMGK yetkilendirmesi sağlanamadığı için yasal olmayan fakat insancıl gerekçelerle temellendirilmesinden dolayı meşru olduğu iddia edilen bir müdahale olmuştur. Bu bağlamda uluslararası hukukta yasallık ve meşruiyet arasındaki sorunlu ilişkiyi yoğun bir biçimde tartışmaya açmıştır.

[3] Davetle müdahalenin zaman zaman tartışma yaratmasının temel nedeni resmi hükümetin belirsiz olduğu durumlarda yapılan davetlerdir. Bunun güncel örneklerinden bir tanesi Yemen'de 2015 yılında Suudi Arabistan öncülüğünde Körfez İşbirliği Örgütü'nün gerçekleştirdiği müdahale sırasında yaşanmıştır.



Burak Güneş, Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü mezunudur. Mezuniyetini takiben kazanmış olduğu Millî Eğitim Bakanlığı Bursu (YLSY) ile 2011 yılında Birleşik Krallık'a yüksek lisans eğitimi görmek üzere gitmiştir. University of Sussex Hukuk Fakültesinden Uluslararası Hukuk alanında eğitim almış ve Özel Askeri Şirketler ve Devletlerin Sorumluluğu konulu teziyle yüksek lisansını tamamlamıştır. Mezuniyetinin ardından 2013 yılında Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde araştırma görevlisi olarak göreve başlayan Güneş, aynı yıl ODTÜ Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında doktora eğitimine başlamış ve 2019 yılında "International Law on States Arming Non-State Groups in Other States" başlıklı doktora teziyle doktor unvanını almıştır. 2021 yılından itibaren Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Uluslararası Hukuk Anabilim Dalında Dr. Öğr. Üyesi olarak görev yapmaktadır.



Çağrı Emin DEMİRBAŞ, Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Çağrı Emin DEMİRBAŞ, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Dr. Öğr. Üyesi olarak görev yapmaktadır. Temel ilgi alanları arasında

insan hakları, insancıl müdahale, uluslararası etik, uluslararası hukuk ve uluslararası ilişkiler teorileri bulunmaktadır.

Bu yazıya atıf için: Burak Güneş & Çağrı Emin Demirbaş, Yasallık Ve Meşruiyet İkilemi Açısından Rusya'nın Ukrayna Müdahalesi Üzerine Notlar, 4 Nisan 2022, <https://www.uikpanorama.com/blog/2022/04/04/yas-mes/>

Telif@*UIKPanorama*. Çevrimiçi olarak yayımlanan yazıların tüm telif hakları Panorama dergisine aittir. Aksi belirtilmediği sürece, yayımlanan yazılarda belirtilen görüşler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir. UİK, Global Akademi, Panorama Yayın Kurulu ile editörleri ve diğer yazarları bağlamaz.